

BAKUR AGMI

CESNE

Panu Josefu Roušovi

pod vánočním stromek
tento příruční oul
posílá s přátelskými
pozdravy

Jakub Deml

(nesmí se moc topit, aby ty
včeličky se nerozlitaly po
světnici!)

V Tasově 7. XII. 1924

J A K U B D E M L

ČESNO

V TASOVĚ NA MORAVĚ

LÉTA PÁNĚ 1924

Š U L E R

Kolik mu tak může být let? Ptejte se čerta! Šuler vystavěl si v „Pekle“ vlastníma rukama chaloupku, ze samých žulových kvádrů, a je tam „jako v ráji“. Ty kamenné sloupy, které podpírají balkon Besedního domu v Brně, tesal on! Tak vidíte, že vám ho nemusím už představovat. „Pane Šuler,“ povídám, „budu potřebovat nějakou studýnku, šel byste mně ji udělat?“ Upřel na mne své čisté oči, ale pohled jeho je tak soustředěný, že se zdá, jakoby se díval jen okem jedním; paže jeho jako suché, tvrdé, vysmoléné kořeny borovic a jako páky stroje na trhání skal, a celé jeho tělo mistrná soustava houžví, také jeho řeč: „Stodynko? Potřebujó stodynko? Proč pak bech jím to neodělál? Já mám ninčke pilno, já mám práce na pět let napřed, ale jím odělám všecko!“

A tak jsme se v pondělí do toho dali, Šuler přišel na tu mou stráň se svým synem legionářem, také kameníkem. Nesehnal jsem silnější ocele a tak nám kovář udělal nebozez outlejší — „no, vono to take stačí“, povídá Šuler, ale když na tu metrovou tyč začal bušit kladivem zarážeje ji do balvanu, prohodil jako sám pro sebe: „Vono se to prohne — lechtat to nebodo!“ Když už díra byla navrtána, chopil se palice jeho syn, bil na nebozez, až to zvonilo a starý po každé ráně nebozezem jenom otácel a vždy asi po desíti ranách „vebirál žličkó prach“. Mezitím byl ve stálém styku s tabákem, jsa z oněch posledních Mohykánů, kteří ho mají „celé deň za žebříčkem“, nebo, jak říkají, „za škraňó“, ale Šuler je člověk tak zachovalý a náura tak silná, že by mohl žvýkat hořící dynamit a zalévat květinky 150procentním špiritusem, proto „se nemazlí ani se svéma hnátama“, natož s jazykem.

Když si na té stráni v „Pekle“ chaloupku postavil, přišel „nejaké pán vod óřado“, že „mo veměří nejakó daň nebo

neco zlekviruje“. Šuler pochopil jeho úmysly, pootevřel chlívek a povídá pánovi: „Kozečka, ta be ti voněla, co? Táhneš!“

„Co já sem pano barónovi vodtahal srnců a zajců, no, belo be toho pěkných sedum žebříňáků! Ale von mě pan barón má rád! Šuler, povídá mně vondyno, meslite, že já z toho celyho panství dneska neco mám? Kradó mně všeci, réši bech toho ani neviděl a co má přejít, ať je to hněd!“ Jedenkrát, ale to už je moc dávno, volají „staryho Drajšucha“, okresního lékaře, aby jel honem, že tam a tam je „postřelené chlap“. Byl to Šuler, ale kdo se toho nadál? Pan fořt ve tmě nemohl vidět, že je to Šuler, a tak střelil a bylo zle: Šuler lezl tmou a houštím po čtyřech domů a druhý den přijela ta komise a pan Drajšuch povídá: „Nic naplat, noha se musí amputovat!“ „Jak vodříznót?“ ptá se Šuler. „Pane dochtor, vijó co? Já si noho vodejmót nenechám, jen mně daji neco proti pranto a vo to vostatni se postarám já! Nejaké ten brok sem si už vedrápl a ešce mužo vedrápnót, jen mně dají neco proti pranto!“ — „To je hrozné, co ti lidé vydrží,“ trnul baron, ale doktor ho konejšíl, že proti takovým lidem kocour je hadr a že jich to tak ani nebolí. Šuler s tou nohou nějaký čas ležel, bodejť by ne, celý náboj v ní měl, „bloncala jak na nitce“, a co se stává právě v těch nejlepších rodinách, stalo se tehdy také u Šulerů: matka se hádala s dětmi, snad i Šulerovi někdo z nich „neco předhadoval“, ale pacient se rozkřikl: „Sakra, bete sticha, nebo chetno to pazóro a vomlátim vám jo vo hlave!“

V té válce pan Šuler také neměl ustláno na růžích: „Dež já mo řekno: bratránko, prodé mně pul metráko žita! „Já nevím, milé bracho, esli mně bode zbévat, štyrycet metráků sem mosel dat k eláro“ — mráz abe ti voko vetáhl!“

Co soudí o náboženství jeho syn, po tom nám nic není, ale starý Šuler „chce zemřít v tem, v čem ho vod malička veočila matka“, je tedy dobrý katolík: „Te zvone, moseli je pokrazt? Tak to zpaskotili, to viro, že to dál néde!“ Jeho syn na

to cosi řekl, jako že je to „samý švingulantství, dež na jedny straně se káže: nezabiješ! a na druhý straně: čim vic bodeš zabijet, tím větší zásluho bodeš mit“, ale starý prohodil odevzdáně: „Každý člověk je nečém nadchnoté, ale co je to platno?“ Mladý soudil, že by se mrtvoly měly spalovat; starý se rozhorlil: „Já dám svy ditě opálit? Radši je zahrabo vo pul noci!“ Mladý tvrdil, že kněz nemůže být bez ženy; starý na to jen tak pro sebe: „Nech si pomuze, jak muže — jak každé!“ Brzo nato: „Pes žere vodo, mělo be pršet!“ Mladý soudil, že není pekla, starý mu vysvětloval: „Já bodo v pekle zas dělat studně a trhat skale; tabák mně tam mosijó dat!“ V ktereří obci přikryli rozdělanou studni jen prknem, spadlo do ní dítě a zabilo se: „To sem dělal krót v Hroznatině. To belo pronásledků! Všecke studně zadělat, voplaňkovat, tabulko s nápisem —“

Pracoval perlík synův, pracoval nebozez otcův, vrývaje se do skály, která se měla vyhodit prachem, ale řeč taky nestála: „Tvrđina — má futra Palas jak charpa! No, def je take zaplatil!“ Tvrđe skále říká totiž Šuler tvrdina a protože tvrdá žula je modravá, vidí v ní charpu. Skála, ve které děláme tu studýnku, „není celá, je to taková štychovica, je to taková hadrotina!“ povídá Šuler. Už tři ocelové klíny do ní zarazili a kámen ještě se netrhá: „Je to takové soché lomák, vono je to zeschly tak jak dež to slije!“ Vyvrtili do skály díru, nabili prachem, zapálili doutnák, všichni od toho utíkáme, poslední se odbelhává Šuler, stoupaje do stráně — čekáme, čekáme, ale jen knot kouřil, potom i ten přestal a dále nic. Mladému to nedalo, šel k lomu a povídá: „Ale dyť už je to vevaleny a jak pěkně! Jdeme k lomu, starý se na to dívá: „Na mó dušo! Vopravdo! Ale jak je mě hanba, že to nedalo rano, to nevijó! To sem jakživ neviděl! Takové lufták prašivé! Tvrđá skala je lepší! Lomák mosi podbirat, von se střísá: to je neřád kamen, tudle ten!“ Pustili se do toho ocelovými klíny, ale odprýská-

valy jen malé kousky; starého to neodstrašilo: „Maly honijó velky, jak dež karte hrá!“ „Ta skala neměla být tade už tak dlho,“ povídá mladý; „všecko dočká svyho pána!“ podotkl starý, „čekala na nich!“ a vzhlédl z lomu ke mně. „Debe réši bela už ta chalópka!“ povídám, ale Šuler mne těší: „Kdo staví, pozbode peníze e zdraví!“

„Pomahé Pambu!“ volá na nás dole s cesty mladý Palas, žena s pastvy. „Dé radši pršelo!“ odpovídá mu Šuler. Palas je evangelík, hned moralisuje: „Dé pršelo — na kmotříčků hrášek, na stréčkovo viko a na naše brambore!“ Jak nám rána ten kámen roztrhla, vypadlo z něho srdce, zvící kravské hlavy. Mladý je rozrazil palicí, ale otec ho káral: „Proč to děláš? Nech je!“ Mladý vzal jednu půlku do ruky a zamlouváve svůj čin, ukazoval nám v tom kamenném srdci rezavý kaz, a starý Šuler povídá: „Def vono mělo take bolest! Vono mělo kázo! Drželo jen vokrajama!“ Klín starému „táhne“, t. j. nevniká do skály naprázdno, nedrolí, nýbrž trhá, a dokud „táhne, tak se má na ře bit!“ Šuler neříká, že skála pod ranou duní, nýbrž „bučí“, ale která bučí, ta „je měkká na rano“, taková se nestřílí prachem nebo dynamitem, „ta se mosi brat jen klinama a krompáčem nebo sochorama“. Mladý škádil otce, že věří ještě v strašidla a že se bojí svatojanských mušek. „Já jakživ psotník nemám, af vidím co chco!“ bránil se starý, ale poučoval nás, že „te svatojánsky moške só hovada, co litají ve žnách na dobetek“. Mladý soudil, že by se ta skala neměla navrtávat, že je „měkká na rano“, ale starý už ji měl prozkoumanou: „Háno, měkká! Veplázneš sopel a pudeš vod toho jako já!“ Když pak mladý do kamene se pouštěl krompáčem, až třísky a jiskry od něho láty, poučoval ho otec: „Šikovnostó, ne silo — chestat se na ře jak sedlák k posvicení! Bez fortele naděláš se jako tele!“

Ženy má Šuler ve shovívavé lásce: „Pořád stéšče a furt krundá — stará ženská patří na vépalke!“ Kdosi má na stráni

v „Pekle“ zasázeno trochu akátů, Šuler mně o nich povídá: „Pořád to krsatí, só tři, štyry pohromadě a nic z toho néni — pro korotve je to dobrý!“ Stýskal si, že už nerozeznává na věži hodin: „Ešče před letama zajca sem zabil, ten mně ne-směl ani ochem ohnót!“ Napomínal syna, aby při vrtání skály držel nebozez při horním kraji, sice že „hópe jak londa po dědině!“ Mladý zas mu vytkl, že slabě tluče, ale otec se brání: „Hano, mě nekdo vošídí, až bode šestatřicátyho!“ a nedbaje syna a vytáhnuv nebozez z díry, aby z ní „žličkou“ vybral prach, povídá mně: „Meslijó, že já v noci mužo spat, dež já te studně dělám? Já mosím štodyrovat!“ Milý pane Šulere, ukažte mi člověka, který by si vzal na starost můj spánek, než já tu chaloupku postavím!

Č E S N O

Jakuba Demla

svými kresbami ozdobil

František Bílek,

vydala je v měsíci listopadu 1924

Pavla Kytlicová

v Tasově na Moravě,

když je byli vytiskli knihtiskaři

Kryl a Scotti

v Novém Jičíně,

Morava.

